Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserțiunî

Un șir garmond:
o dată 14 fil., a doua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacțiunea și Administrațiunea **Unirii**« în Blas.

Anul X. | Blaș 1 Decembre 1900. | Numĕrul 48.

†

DR. ĬOAN RAȚIŬ

1841—1900.

Veneratul Capitlu mitropolitan a îndurat o nóuă și durerósă perdere. Unul dintre membriĭ luĭ ceĭ maĭ distinșĭ, a ĭeșit din sinul luĭ și a trecut la vecínicie, spre a fi încununat de dreptul Judecător cu neveștejita cunună a măririĭ. Canonicul lector *Dr. Ĭoan Rațiŭ,* a repausat pe neașteptate Marțĭ séra la órele 6½ după o scurtă, dar durerósă bólă de rărunchĭ.

Împodobit cu frumóse însușirĭ, regretatul s'a distins încă ca tinĕr prin inteligința sa, prin o neobosită activitate, dar maĭ ales prin cunoscințele sale prețióse din domeniul dreptuluĭ bisericesc. Și darurile acestea aŭ fost, carĭ l'aŭ ridicat încă la vrista de 38 anĭ în șirul canonicilor bobianĭ, de carĭ acum se desparte.

Lăsăm să urmeze câteva date biografice:

Dr. Ioan Rațiŭ, s'a născut în comuna Alecuș. în ziua de 30 Septembre 1841 din părințĭ economĭ. Studiile le-a făcut în Blaș. După depunerea esamenuluĭ de maturitate a fost trimis la cursul teologic de la universitatea din Viena, ca alumn al seminariuluĭ de la s. Barbara. Ca teolog în cursul al patrulea a depus rigorosul din studiul biblic. După terminarea cursuluĭ teologic s'a reîntors acasă, dar a fost retrimis, ca să depună și celealalte rigoróse din studiile teologice. În 1864 a fost chirotonit preot în Viena prin mitropolitul rutean din Lemberg, Dr. Litwinowicz. În 1 August 1868 fu promovat la gradul de doctor în sciințele teologice. În anul școlastic următor a funcționat ca profesor de dreptul și istoria bisericéscă la seminariul archidiecesan și ca profesor de religiune la gimnasiul superior din Blaș. Tot în același an a fost numit asesor la tribunalul matrimonial de a II-a instanță pentru archidiecesă, ér în anul următor 1869 fisc consistorial; în 1872 asesor la esactoratul archidiecesan. În anul 1871 a lucrat împreună cu actualul mitropolit, atuncĭ secretar mitropolitan, la schemele pentru primul Conciliŭ Provincial, celebrat în zilele 5—14 Maiŭ 1872. În anul 1875 fu numit asesor consistorial, în 1877 protopop onorar, ér în 1878 secretar mitropolitan. În 16 August 1879 fu ales canonic teolog, și la 1 Novembre numit rector seminarial, în care calitate a stat nóuĕ anĭ. La anul 1882 a pregătit pentru Conciliul Provincial II schemele despre instrucțiunea în causele matrimoniale și procedura în causele criminale și civile și a participat la acel Conciliŭ în calitate de canonist, purtând și oficiul de secretar primar. A funcționat maĭ mulțĭ anĭ ca administrator al fundațiuniĭ Șuluțane și curator a bisericiĭ catedrale. A desfășurat o bogată activitate literară, publicând „Principiile fundamentalĭ și specialĭ ale religiuniĭ creștine“, dóuĕ manuale pentru gimnasiĭ; — „Etica creștină“, — „Despre matrimoniŭ, impedimente și precedura cu respect la praxa vigentă în provincia mitropolitană gr. cat. de Alba-Iulia“; — și „Instituțiunile dreptuluĭ bisericesc“ pentru seminariĭ. A fost treĭ anĭ redactor al „Foiĭ bisericescĭ și școlastice“ pentru partea bisericéscă.

Epistola enciclică

a preasfințituluĭ Domnuluĭ nostru Leo Papa XIII.

Despre

Isus Christos Rĕscumpĕrătoriul.

Venerabililor Frațĭ Patriarchĭ, Primațĭ, Archiepiscopĭ, Episcopĭ și celor alalțĭ Ordinarĭ, carĭ petrec în pace și comuniune cu Scaunul Apostolesc.

Leo PP. XIII.

Venerabilĭ Frațĭ!

Mântuire și binecuvîntare apostoléscă!

(Continuare.)

Căcĭ tot maĭ tare se răpesc de la ținta dorită aceia, carĭ aŭ pornit pe căĭ rătăcite. Tot asemenea caută, ca întunerec să cuprindă mințile, și spiritele să nebunéscă de o rĕutate miseră a părerilor, dacă se respinge lumina cea curată și veritabilă a adevĕruluĭ. Éră câtă sperare de însănătoșare le rĕmâne acelora, carĭ părăsesc începutul și isvorul vieții? Éră acum calea, adevĕrul și viața este singur Christos. „Eŭ sînt calea, și adevĕrul, și viața;“ [1]) așa că dacă s'a nebăgat în samă dînsul, se perd acelea treĭ principiĭ, carĭ sînt de lipsă tuturor spre mântuire.

Este óre de lipsă, să se maĭ dovedéscă, ceea ce ne spune cu de-adinsul însă-șĭ firea lucruluĭ, și ceea ce chiar și în prisosința cea maĭ mare a bunătăților trecĕtóre simțesce fiesce cine întru sine însu-șĭ, că adecă afară de Dumnezeŭ nu este nimica, în ce voința omenéscă să pótă odihni în chip absolut și în tótă privința? Întru adevĕr scopul pe sama omuluĭ e Dumnezeŭ, și tótă viața acésta, carea o petrec ómeniĭ pe pămînt, e în chipul cel maĭ adevĕrat asemĕnarea și icóna uneĭ călătoriĭ. Éră acum „calea“ pe sama nóstră e Christos, de óre ce din curgerea acésta trecĕtóre, carea e maĭ ales așa de osteniciósă și așa de primejdiósă, nu putem, să ajungem la Dumnezeŭ bunul cel maĭ înalt și maĭ de pe urmă în nicĭ un chip, fără numaĭ dacă ne-o dă și ne povĕțuesce Christos. „Nimenia nu vine la Tatăl, fără numaĭ prin mine.“ [1]) Cum așa numaĭ printr'însul? A nume în rîndul cel dintâiŭ și maĭ ales prin grația luĭ; acésta înse ar fi deșértă în om, dacă s'ar nebăga în samă poruncile și legile luĭ. Căcĭ după ce Isus Christos a dobîndit mântuirea, a fost de lipsă, ca el să lase legea sa, ca ea să fie scutitórea și apĕrătórea nemuluĭ omenesc, adecă să guverneze pe ómenĭ așa, cât eĭ întorcêndu-se de la rĕutatea vieții să se siléscă cu siguranță la Dumnezeul sĕŭ. „Mergênd învĕțațĭ tóte némurile, — învĕțându-ĭ, să păzéscă tóte, câte v'am poruncit vóuĕ. [2]) Poruncile mele le păzițĭ.“ [3]) Din acestea avem, să învĕțăm, că în mărturisirea religieĭ creștine lucrul cel maĭ de frunte și neapĕrat de lipsă e acela, ca omul să asculte de poruncile luĭ Isus Christos, și ca să supună voința sa luĭ ca domnuluĭ și împĕratuluĭ celuĭ maĭ înalt. Lucrul acesta e mare și a dese orĭ pretinde ostenélă multă și silință și statornicie aprigă. Căcĭ de și din darul Rĕscumpĕrătoriuluĭ firea omenéscă e reparată, totușĭ în fiesce care din noĭ a rĕmas óre care bolnăvicioșie, slăbiciune și stricăciune. Deosebite pofte trag pe om în tóte părțile, și momirile lucrurilor esterne ușor împing sufletul, să urmeze, ceea ce îĭ place, éră nu ceea ce a poruncit Christos. Dară dimpotrivă totușĭ avem, să ne silim, și din rĕsputerĭ să ne împotrivim poftelor „spre ascultarea luĭ Christos“, căcĭ acestea, de cum va nu se supun mințiĭ, se fac stăpâne preste om, și răpindu-l întreg de la Christos îl fac șie-șĭ rob. „Ómeniĭ stricațĭ la minte și rĕĭ în ale credințeĭ nu pot, să nu fie robĭ, — eĭ sînt adecă robĭ la treĭ pofte, a nume saŭ plăcerii, saŭ superbieĭ, saŭ pofteĭ ochilor.“ [4]) Și în lupta acésta fiesce cine are, să fie dispus așa, cât pentru Christos să fie gata a lua asupră-șĭ și neplăcerĭ și necasurĭ. E greŭ a respinge acestea, carĭ ademenesc și momesc așa de tare; e greŭ și obositoriŭ, ca omul de dragul voințeĭ și poruncii Domnuluĭ Christos să desprețuéscă acelea, carĭ se socotesc a fi bunătățile trupuluĭ și ale noroculuĭ; și totușĭ omuluĭ creștin îĭ caută, să fie răbdătoriŭ și viteaz în suferire, dacă va, să-șĭ traéscă în chip creștinesc viața, ce i-s'a dat. Dóră ne-am uitat, că mĕdulările căruĭ trup și căruĭ cap sîntem? Cu bucurie a luat asupră-șĭ crucea acela, carele ne-a poruncit, să ne lăpĕdăm de noĭ înși-ne. Dară de la disposiția aceea a sufletuluĭ, carea o am amintit, atîrnă însă-șĭ dignitatea firiĭ omenescĭ. Căcĭ ceea ce a dese orĭ chiar și înțelepciunea celor vechĭ a socotit-o de lucru bun, adecă a-șĭ porunci șie-șĭ și a face, ca partea maĭ de jos a sufletuluĭ să asculte de partea maĭ înaltă, aceea nicĭ de

[1]) Io. 14, 6.

[1]) Io. 14, 6.
[2]) Mt. 28, 19 ur.
[3]) Io. 14, 15.
[4]) S. Aug. De vera rel. 37.

cum nu e smerirea voinţeĭ frânte, ci maĭ vîrtos o vîrtute nobilă, carea se potrivesce de minune raţiunii şi e maĭ ales vrednică de om. — De altmintrea a suferi şi pătimi multe e sórtea omuluĭ. Omul în tocmaĭ aşa de puţin póte, să-şi clădéscă o viaţă liberă de durere şi plină de fericire, pe cât de puţin póte, să nimicéscă sfaturile luĭ Dumnezeŭ Ziditoriuluĭ sěŭ, carele a voit, ca urmările vineĭ străm oşescĭ să rĕmână perpetue. Urméză decĭ, că nu avem, să aşteptăm sfârşitul dureriĭ aci pe pămînt, ci avem, să ne întărim sufletul, ca să rabde durerea; acésta ne învaţă adecă, să sperăm cu siguranţă bunătăţile cele marĭ. Christos nu a promis adecă fericirea cerescă cea vecînică bogăţiilor orĭ vieţiĭ maĭ plăcute, nicĭ onorurilor orĭ puteriĭ, ci răbdăriĭ şi lacrimilor, silinţeĭ spre dreptate şi inimiĭ curate.

Din aceste uşor putem în sfârşit, să înţelegem, ce póte, să se spereze de la greşéla şi superbia acelora, carĭ despreţuind puterea împĕrătéscă a Rĕscumpĕratoriuluĭ aşéḑă pe om de-asupra tuturor lucrurilor şi susţin, că firea omenéscă are, să împĕrăţéscă în tótă privinţa şi preste tóte lucrurile, de şi eĭ nu pot, nu numaĭ să ajungă la împĕrăţia acésta, ci nicĭ măcar să determine, de ce fel este ea. Împĕrăţia luĭ Isus Christos îşĭ primesce puterea şi forma de la dragostea dumnezeéscă: a iubi întru sfinţenie şi în chip bine rînduit, acesta e temeiul şi cuprinsul eĭ. Din acésta se derivă în chip neapĕrat următórele: a păzi nevătĕmate datorinţele, a nu detrage nimica din dreptul altuia, a socoti cele omenescĭ de maĭ de rînd de cât cele cerescĭ, a preferi dragostea luĭ Dumnezeŭ tuturor lucrurilor. Éră împĕrăţia acésta a omuluĭ, carele saŭ respinge pe Christos pe faţă, saŭ nu are grije de aceea, ca să-l recunóscă, tótă se întemeiéză pe iubirea de sine, e lipsită de dragoste, şi nu va, să onoreze pe Dumnezeŭ. Împĕrătéscă omul, asta i-se permite prin Isus Christos, dară acésta o facă în chipul acela în care singur póte, să o facă, adecă aşa, ca maĭ pe sus de tóte să servéscă luĭ Dumnezeŭ, şi în chip religios să-şi iea din legea luĭ îndreptariul şi chipul traiuluĭ.

Éră de lege a luĭ Christos socotim nu numaĭ poruncile morale naturale, orĭ acelea, carĭ ceĭ vechĭ le primiseră de la Dumnezeŭ, carĭ Isus Christos adevĕrat că le-a făcut desevârşite şi le-a înălţat limpeḑindu-le, esplicându-le şi întărindu-le, ci şi ceealaltă învĕţătură a luĭ, şi tóte lucrurile singuratice rînduite de dînsul. Cel maĭ de frunte din lucrurile acestea e a bună samă biserica; ba între lucrurile rînduite de Christos nu se numĕră nicĭ unul, carele nu l-ar cuprinde acésta. A voit maĭ de parte, ca în slujba bisericiĭ, carea o a întemeiat în chip aşa de eminent, să se continue în perpetuŭ oficiul, carele i-l a dat luĭ Tatăl; şi fiind că de o parte eĭ ĭ-a încredinţat tóte mijlócele de mântuire a ómenilor, de altă parte a poruncit în chipul cel maĭ grav, ca ómeniĭ să i-se supună eĭ, ca şi cum i-s'ar supune luĭ însu-şĭ, şi să-şĭ dea tótă silinţa de a se încredinţa în tótă viaţa povĕţuiriĭ eĭ: „Cel ce vĕ ascultă pe voĭ, pe mine mĕ ascultă, şi cel ce se lapĕdă de voĭ, de mine se lapĕdă.“ [1]) De aceea numaĭ la biserică aŭ ómeniĭ, să cerce legea luĭ Christos, şi de aceea calea pe sama omuluĭ e Christos şi tot asemenea şi biserica: acela prin sine însu-şĭ şi din firea sa, éră acésta, pentru că i-s'a încredinţat oficiul şi i-s'a împărtăşit puterea spre lucrul acesta. De aceea orĭ carĭ vor, să ajungă la mântuire osebiţĭ de biserică, umblă pe cale înşelătóre şi înzădar se silesc.

Éră care e în lucrul acesta condiţia ómenilor singuraticĭ, aprópe aceea-şĭ e şi condiţia împĕrăţiilor: e adecă de lipsă, ca şi sfârşitul acestora să fie perirea, dacă se abat de la „cale“. Fiul luĭ Dumnezeŭ, Ziditorul şi tot de o dată Rĕscumpĕrătoriul firiĭ omenescĭ, e împĕratul şi domnul rotogoluluĭ pămîntuluĭ, şi are puterea cea maĭ înaltă atât preste ómeniĭ singuraticĭ, cât şi preste societăţile lor. „Şi împĕrăţia şi puterea şi mărirea împĕraţilor celor de sub cer s'a dat sfinţilor celuĭ preaînalt, şi împĕrăţia luĭ e împĕrăţie vecînică, şi tóte stăpânirile vor servi luĭ.[1]) Éră eŭ sînt pus împĕrat de dînsul — Şi voiŭ da ţie némurile moştenirea ta, şi biruinţa ta marginile pămîntuluĭ.“ [2]) Aşa dară e de lipsă, ca în societatea omenéscă să aibă valóre legea luĭ Christos aşa, ca ea să fie povĕţuitórea şi învĕţătórea nu numaĭ a vieţiĭ private, ci şi a celeĭ publice. Şi fiind că lucrul acesta l-a rînduit şi l-a poruncit chiar Dumnezeŭ, şi fiind că nimenia nu póte, să i-se împotrivéscă fără de a fi pedepsit, de aceea rĕŭ se pórtă grije de împĕrăţie, orĭ unde nu se are faţă cu instituţiile creştine respectul, care li-se cuvine. Dacă se delătură Isus, se jerfesce şi însă-şĭ raţiunea omenéscă lipsită fiind de scutirea şi lumina cea maĭ mare; atuncĭ uşor se întunecă şi însă-şĭ idea causeĭ aceleia, carea dată fiind de Dumnezeŭ a născut societatea publică, şi carea constă maĭ ales în aceea, ca cu ajutoriul însoţiriĭ civile civiĭ să dobîndéscă binele natural, înse întru tóte în conformitate cu binele acela cel maĭ desevârşit şi perpetuŭ şi cel maĭ înalt, carele e maĭ pe sus de fire. Dacă confusia lucruriĭor a cuprins minţile, atuncĭ pornesc pe cale greşită atât ceĭ ce ascultă, cât şi ceĭ ce împĕrăţesc; căcĭ le lipsesce aceea, ce să urmeze, şi pe ce să se întemeieze.

În ce chip e lucru nefericit şi aducĕtoriŭ de perire a rătăci de la cale, în tocmaĭ aşa şi a părăsi adevĕrul. Éră „adevĕrul“ cel dintâiŭ şi absolut şi esenţial e Christos, carele e Cuvîntul luĭ Dumnezeŭ cel de o fiinţă şi împreună vecînic cu Tatăl, una fiind cu Tatăl. „Eŭ sînt calea, şi adevĕrul.“ De aceea dacă raţiunea omenéscă cercă adevĕrul, atuncĭ maĭ pe sus de tóte asculte de Isus Christos şi odihnéscă sigură în învĕţătura luĭ, căcĭ prin glasul luĭ Christos grăesce însu-şĭ adevĕrul. — Sînt nenumĕrate felurĭ de sciinţă, în cercetarea şi tractarea cărora facultatea minţiĭ omenescĭ póte, să se miscе liber ca pe câmpul sĕŭ propriŭ şi fórte larg, şi a nume nu numaĭ aşa, că firea o permite acésta, ci aşa, că o chiar pretinde. E înse o nedreptate şi contrariŭ firiĭ, dacă mintea nu va, să se păzéscă între hotarĕle sale, şi lăpĕdând modestia datorită respinge auctoritatea de învĕţătoriŭ a luĭ Christos. Învĕţătura aceea, de la care atîrnă mântuirea nóstră a tuturor, tractéză aprópe tótă despre Dumnezeŭ şi despre lucrurĭ dumnezeescĭ, şi nu înţelepciunea vre unuĭ om o a născut, ci Fiul luĭ Dumnezeŭ o a scos şi o a primit tótă de la însu-şĭ Tatăl: „Cuvintele, carĭ mi-le-aĭ dat mie, le-am dat lor.“ [3]) Eĭ de aceea îĭ caută, să cuprindă maĭ multe, carĭ adevĕrat că nu se împotrivesc raţiuniĭ, căcĭ acésta nicĭ de cum nu se póte, dară de acelea, înălţimea cărora noĭ în tocmaĭ aşa de puţin putem, să o ajungem cu gândirea nóstră, pe cât de puţin putem, să cuprindem esenţa luĭ Dumnezeŭ. Dar dacă deja în sfera naturiĭ sînt atâtea lucrurĭ ascunse, carĭ nicĭ o sirguinţă omenéscă nu póte, să le esplice, şi asupra cărora totuşĭ nicĭ un om cu minte sănătósă nu îndráznesce, să se îndoéscă, atuncĭ numaĭ ceĭ ce abuséză de voea liberă, numaĭ aceia pot, să nu sufere, că sînt lucrurĭ, carĭ se înalţă preste natura întrégă, a căror esenţă nu e cu putinţă a o cunósce. A nu voi dogme e tot una cu a nu voi religia creştină. Mintea are, să se plece cu smerenie „spre ascultarea luĭ Christos“ aşa, cât să fie aşa zicĕnd róba maiestăţiĭ şi stăpânieĭ luĭ: „Robim tótă mintea spre ascultarea luĭ Christos.“ [4]) Acésta e întru adevĕr ascultarea, carea va Christos, să i-se prestea, şi pe dreptul o va, căcĭ el e Dumnezeŭ şi aşa dară singur are stăpânia cea maĭ înaltă în ce chip preste voinţa omuluĭ, în tocmaĭ aşa şi preste înţelegerea luĭ. Dară când omul servesce luĭ Christos Domnul cu înţelegerea, acésta nicĭ de cum nu o face în chip servil, ci într'un chip fórte potrivit atât raţiuniĭ, cât şi dignităţiĭ luĭ celeĭ înăscute. Căcĭ el se supune de bună voe nu stăpânieĭ vre unuĭ om, ci stăpânieĭ Ziditoriuluĭ sĕŭ şi a luĭ Dumnezeŭ împĕratuluĭ tuturor, căruia îĭ este supus deja şi prin legea firiĭ, şi nicĭ nu se lasă a fi legat prin părerea vre unuĭ învĕţătoriŭ omenesc, ci prin adevĕrul cel vecînic şi neschimbat. Aşa dobîndesce el şi bunul firesc al minţiĭ şi libertatea de o dată. Căcĭ adevĕrul acela, carele purcede de la oficiul luĭ Christos de învĕţătoriŭ, ne îmbie cunoscinţă limpede despre cualitatea şi preţul fiesce căruĭ lucru, şi dacă omul înzestrat cu cunoscinţa acésta ascultă de adevĕrul, carele l-a auḑit, atuncĭ nu se supune pe sine lucrurilor, ci lucrurile şi-le supune şie-şĭ, nicĭ nu supune raţiunea pofteĭ, ci pofta o supune raţiuniĭ, şi abătĕnd de la sine robia cea maĭ rea a pĕcatuluĭ şi a greşelelor se va înălţa la libertatea cea maĭ strălucită: „Veţĭ cunósce adevĕrul, şi adevĕrul vĕ va slobodi pe voĭ.“ [1])

(Va urma.)

Neputincioşĭ. — Măreţele şi înălţătórele serbărĭ ale iubileuluĭ sf. Unirĭ, se vede, că pricinuesc visurĭ rele fraţilor neuniţĭ. Aprópe de prin August, organele de publicitate de la Caransebeş şi Arad, îndópă pe cetitoriĭ lor cu articliĭ contra Uniriĭ. Spre a se dovedi înse, cât îs de neputincioşĭ, nu fac alt ceva, de cât reproduc scrieri contra uniriĭ, carĭ de mult îs reduse la adevĕrata lor valóre; paie, aşa de îmblătite, cât de abia se maĭ ţin de olaltă. Dar . . . era să greşesc, fóia dluĭ Mangra, publică totuşĭ ceva fórte . . . grozav: o predică rostită la 1875 de preotul Petre Truţa din Cricăŭ, „cu prilejul unor *tentative* (?!) din partea gr. catolică de a ademeni la Unire pe credincioşiĭ bisericeĭ sale.“

Predica acésta de vre-o sută şire tipar, ar fi fost pagubă să fie dată uităriĭ, ea a sdrobit cu totuĭ pe bieţiĭ „Uniaţĭ“. O. Sancta simplicitas! . . .

Sinódele protopopescĭ. — Primim o lungă corespondinţă, în care un preot se plânge de chipul, cum decurg sinódele în districtul sĕŭ protopopesc. Nu ne-ar veni să credem dacă n'am sci pe cel ce ni-a scris, de un om cu frumósă inteliginţă. Desbaterile sînt absolutistice, protopopul dă cuvînt cuĭ voesce, permite discuţia numaĭ asupra acelor puncte, carĭ îĭ convin şi peste tot se pórtă cu preoţiĭ sĕĭ cum nu se cade.

Trist, când se află ast fel de individĭ, carĭ nu-şĭ pricep datorinţele împreunate cu oficiul lor, şi când nu lasă, ca adunările saŭ conferinţele preoţescĭ să se avînte la înălţimea la care ar trebui. Acolo e locul, ca preoţiĭ să-şĭ împărtăşéscă unul altuia nĕcazurile, ca cu toţiĭ împreună să se sfătuéscă asupra mijlócelor, carĭ maĭ bine duc la lecuirea relelor şi ca unul pe celalalt să se mângâie, ajute şi îmbărbăteze.

Ce să-ĭ facĭ? sînt ómenĭ, carĭ nu le pricep acestea şi carĭ cer, ca propunerile la sinóde să se facă cu zile înainte, ca şi cum ar fi vorbă de rĕsturnarea lumiĭ!

E trist!

---

[1]) Lc. 10, 16.

[1]) Dan. 7, 27.
[2]) Ps. 2.
[3]) Îo. 17. 8.
[4]) II Cor. 10, 5.

[1]) Îo. 8, 32.

Indiferentism pĕcătos. — Tot de una e pĕcătos indiferentismul, dar maî ales pentru noi, Românii, e un rĕŭ, care are urmărî fórte funeste tot de una. Stăm aşa de rĕŭ în tóte privinţele, şi aşa de nesigure sînt posiţiile ce ni-le-am câştigat, aşa de slab întărite, cât dacă nu sîntem tot de una trezî şi cu ochiî în patru, perdem în o zi, ceea ce am câştigat după trudă de anî. Şi maî ales grije trebue să avem de şcóle. Preotul şi învĕţătoriul să steie neadormiţî la posturile lor şi fie care să-şî îndeplinéscă cu consciinţă şi tragere de inimă deregătoria sa, căcî altcum uşor le perdem.

Un cas ce ni-s'a comunicat zilele acestea ne umple de multă amărăciune. E vorbă de şcóla din Grebenişul-de-câmpie, asupra căreia şi-aŭ pus duşmaniî neamuluî nostru ochiî, ca să ne-o nimicéscă.

Comună compactă românéscă cu peste o mie de locuitorî românî greco-catolicî şi vre-o câte-va familiî de magiarî. De dragul acestora dl ministru de culte e gata să ridice o şcólă de stat. Ca să nu pară nebasată dragostea acésta, are lipsă de 65 copiî şcolarî, dornicî de a să îndopa de razele învĕţăturiî magiare. Şi fiind că atâţa copiî de magiarî nu sînt, s'a pornit o gónă după credincioşiî noştri spre a-şî însinua copiiî la şcóla de stat. Pretorul a poruncit notariuluî, şi acesta a luat pe primariul comunal, un român de alt fel cu stare, care îndată şî-a însinuat copiiî sĕî. Góna se urméză. Ispititoriî umblă din casă în casă, şi cu fel de fel de momele, cércă să apuce pe nesciutoriî ţeranî în mrejele lor.

Ne umple de amărăciune faptul, când scim, că în Grebeniş este preot inteligent, este un mare proprietar român cu pregătirî academice, care s'a dovedit tot de una, că are multă grije pentru sórtea poporuluî, — ce fac acestia? Cum nu luminéză poporul asupra curseî ce i-se pregătesce? Ce face protopopul districtuluî Pogăcéua? are cunoscinţă de pericIul ce ameninţă şcóla nóstră, şi prin şcólă pe credincioşiî românî?

Ne-am bucura când pericIul, ce ni-l comunică corespondentul nostru, nu ar fi aşa de mare şi când grijile nóstre ar fi nebasate, dar şi maî mult ne-ar părea bine, când toţî ceî chemaţî şî-ar face datoria şi ar arăta tot interesul posibil faţă de bietul ţĕran, pe care ceî fără inimă îl duc la perire.

Serbările iubilare de la Beiuş.

— Raport special —

Beiuş 22 Nov. n.

(Fine.)

Timpul mî-a fost prea scurt, pentru ca să Vĕ fi putut refera în prima mea scrisóre despre reuşita splendidă a şedinţiî aranjate în sala de gimnastică a gimnasiuluî. Vin decî acum a Vĕ face un raport maî detăiat.

Ca preludiŭ la cuvîntul de deschidere, directorul gimnas. a rostit o vorbire, în care nî-a reîmprospetat în memorie şi nî-a desvălit icóna trecutuluî plin de vijeliî. Regret, că n'am la mână vorbirea frumósă şi aprofundată ca să vî-o trimit în întregime, mĕ voiŭ încerca înse să o schiţez aşa pe cum mî-am păstrat'o în memorie.

Vorbirea direct. Butean.

O stea de la sud-occident s'a ivit în orient. — Stéua strălucea cu lumina sóreluî şi încăldia ca şi când razele sale ar fi fost smulse chiar din sóre. Scriaŭ 101, 105. de atuncî până azî 18 seclii. Ce frumósă era pe atuncî viaţa, ce fructe rĕsăriaŭ din ţelina adusă la viaţă de lumina şi căldura îmbelşugată rĕspândită de stéua miraculósă! . . . Trecut'aŭ înse vremurî! scriaŭ 275. — Lumina steleî admirate începu a să păli şi căldura-î scădea din ce în ce tot maî tare. Ce s'a întîmplat?! . . . Norî greî întunecaţî se încovoiaŭ în atmosferă, norî ca nisce smeî uriaşî ameninţând cu perdere totală. Stéua binecuvîntăriî a dispărut, viaţa părea că nî să ciuntă; întunerec s'a făcut, ce nu-l puteam pătrunde — eram aprópe de perire. Par că n'a fost o stea veritabilă ruptă din sóre, ci numaî un meteor care ne-a orbit cu lumina sa, până în urmă a cădut şi s'a stîns. — Fie şi aşa! dar unde-î cel puţin să ne consolăm privindu-l. Dar nu-î, a dispărut. — Scriaŭ tot seclul al III. şi aşa în şir până la mijlocul secol. al XIV când din mijlocul acestuî seclu se aprind felinare, la a căror lumină cu o febrilă muncă aŭ căutat după meteorul ascuns; căutat'aŭ prin crepăturî, prin pescerî şi prin vizuniî, dar în zădar, că lumina palidă a felinarelor n'a putut străbate întunerecul infernal.

Se aprind felinare cu luminî însutite, cu luminî maî limpeḑî şi maî tarî cu ajutorul cărora aŭ căutat pretutindenî doî secli şi jumătate de-a rîndul, dar nu-î stea, — nu-î meteor nicăirî.

Era seclul al XVII spre scăpătat . . . în prejma desperăriî. Un glas se aude din vĕzduh, glasul redeşteptăriî, — care deslănţue, — desamorţesce, . . . reînvia. Nu cercaţî în laturî, nu în adâncurî după meteorul fără viaţă! Privitî pe firmamentul ceriuluî, acolo e stéua vóstră fixă şi mândră în etern.

Şi scris-aŭ (anul) 1700! anul sfinteî Unirî cu mama nóstră . . . cu biserica Romeî . . . de atuncî şi până azî doî secliî trecură. Noriî greî întunecoşî de o dată încep a să subţia în cétă . . . O licurire încă tot palidă, — dar pe firmament se observă conturele uneî stele, ce samănă atât de mult cu cea din vremile de demult. Ce minune s'a întîmplat? . . . . Noriî greî întunecoşî, subţiaţî deja în cétă aŭ dispărut. Firmamentul străluce în deplina sa splendóre. . . . Şi în mijloc . . . zăresci o stea . . . . o stea ruptă din sóre, ale căreî raze revarsă lumină, lumină şi căldură peste pămîntul de secliî amorţit. — Natura reînvie, ţelina dă fructe din ce în ce tot maî îmbelşugate; dovadă ne sînt recóltele mănóse carî s'aŭ perîndat din aniî 1735—1895. Da! . . . nădejde avem de un viitor şi încă de un viitor ferice şi strălucit. Şi acum daŭ cuvîntul . . . las să glăsuéscă vlăstarele plăpânde, — carî se nutresc din isvórele nesecate, — alimentate de lumina şi căldura aceleî stele miraculóse, care străluce fixă şi mândră în etern pe bolta ceriuluî . . . Stéua Sfinteî Unirî!

Cuvîntul de deschidere.

Talentatul tinĕr *V. E. Moldovan* stud. de cl. VIII gimn. a rostit cam următórele: Noî iubilăm! Iubilând ne veselim. Iubilând, sufletele nóstre se avântă, se desmaterialiséză şi se proştern la treptele tronuluî divinităţiî . . . Sĕrbătorim şi aducem jertfă pentru sufletele strămoşilor noştri, acelor strămoşî, carî aŭ suferit din causa orbieî altora şi a lumineî lor. Cât de de parte am ajuns noî popor împilat în un interval de doî secli . . . Azî, — nu sîntem noî óre poporul póte cel maî eroŭ în credinţă în Europa? Şi nu e glorie acésta? Acel Român, care ar dori să schimbe cu orî care din popórele Europeî, — acela nu e Român, căcî înzecit e maî preţiósă cultura nóstră maî mică, dar în desvoltare sub binecuvîntarea luî Dumnezeŭ, de cât sciinţa fără Dumnezeŭ a altor gintî.

Înse acum 200 de anî nu era aşa; cufundat într'un tartar nemărginit, poporul nostru desaspera. Sub scutul falseî religiunî, cnuta ne silea a ne pretera limba, a ne uita tradiţiile. Sub acelaşî scut fanariotismul nesaţios esploata secolî de-a rîndul averea, sângele, puterea şi răbdarea nóstră . . . . . Ajunşî pe drumurî, — când forţa nu ne maî remase ne pun calviniî curse, îndulcindu-ne spre a ne da peireî!

Era chaos şi nenorocire! Dar când maî mare era lipsa, când maî ameninţător era pericIul Dumnezeŭ îşî întórce îndurarea sa spre noî. Luminéză mintea conducĕtorilor noştri şi le arată calea mântuiriî. Alege esenţa naţiuniî, o cristaliséză, făcĕnd un frumos candelabru, în care o lumină eternă aprinde. Ĕr episcopiî noştri îşî întorc privirea spre aceea lumină strigând: „Ĕtă mântuirea“! Şi ca şi conduşî de o stea, urmară în faptele lor calea arĕtată de acéstă lumină.

Candelabrul e Roma, lumina din el e succesorul S. Petru, Pontificele roman. Teofil şi Atanasiŭ sub inspiraţie divină efeptuesc marea operă a mântuiriî neam[u]l românesc, conduşî fiind de lumina Rome.. De atuncî sînt 200 de anî. Neamul a înflorit, s'a întărit şi şî-a asigurat viitoriul. Azî biserica nóstră stă falnică între celealalte, spre lauda luî Dumnezeŭ, — sub conducere înţeléptă şi spre prosperare ducĕtóre, căcî lumina nu s'a stins. . . . . . În fine în cuvinte alese şi pătrunḑĕtóre aduce uralele sincere ale tinerimeî Archiereilor presenţî, destinaţî de Provedinţă de a purta conducerea bisericeî nóstre în acest timp iubilar; predă în numele elevilor, Patronuluî institutelor, tributul modest al recunoscinţeî şi gratitudineî, şi esprimă dorinţa tuturora, ca bunul Dumnezeŭ să-l trăiéscă la mulţî fericiţî anî împreună cu Ilustrul sĕŭ óspe.

Impresiunî de la Şedinţă.

Constatăm cu plăcere, că sub durata şedinţiî festive am vĕḑut manifestându-se un entusiasm, care a înălţat tóte inimile. Entusiasmul a fost opera tinerimeî stud. şi a elevelor de la internatul „Pavelean“ împreunat cu şcólă civilă. Nicî o dată n'a fost în Beiuş un concert atât de reuşit. Pe noî ceî maî în vrîstă ne înveselesce, că vedem în urma nóstră o generaţie destoînică şi plină de viétă.

Programa de cuprins în mare parte religios a oferit publiculuî multe momente înălţătóre şi plăcerî neuitate. Debutanţiî s'aŭ achitat pe deplin de însărcinarea dată, şi fie care a scos în relief frumseţele poesiilor, ceea ce a stîrnit torente de aplause.

În deosebî ne-a încântat piesa: *„La rîul Babilonuluî“*, în care se varsă tótă inima şi tótă simţirea psalmistuluî, care a fost cântată cu atâta artă, cu atâta dulcéţă şi pĕtrundere, în cât n'a rĕmas nime fără emoţiunî adâncî. Un entusiasm nemărginit a cuprins pe toţî, care s'a manifestat prin lacrime în ochî şi prin ovaţiunî nesfîrşite.

Atuncî, când atât elevelor, cât şi tinerilor studenţî le aducem tributul recunoscinţeî nu putem retăcea nicî meritul acelora, carî aŭ ostenit în conducere şi aranjare. Între carî locul prim îl ocupă dşóra Cornelia Nicola, profesóră la şcóla civilă de fete, care cu multă dibăcie, cu mare zel şi pricepere a instruat şi condus corul; nu maî puţin merită laudă dşóra directóră O. Stolojan şi profesorul I. Busiţa. Maî în colo trebue să constatăm, că aplausele furtunóse, cu carî aŭ fost acoperite prestaţiunile frumóse, aŭ fost tribut de recunoscinţă din partea publiculuî însufleţit şi pentru conducĕtoriî destoinicî.

Cuvîntul de încheidere.

Un mărgăritar drăgălaş al acestuî concert a fost şi cuvîntarea de încheiare rostită de M. Bónyi, elevă în clasa IV. civ., din care încheiare reproduc următórele:

„Doriţi să vedeţi un tabloŭ încântător din icóna fermecătóre a renascerii nóstre? Priviţi la şcólele şi internatele acestea, la bisericele împodobite, la operele şi binefacerile Escelenţeĭ Sale a Părintelui nostru Episcop Mihail Pavel în diecesa tótă; la talentele deşteptate, la suferinţele alinate, la lacrimile şterse; priviţi la concepţiunea sublimă şi démnă de admirat, cum el cu iubirea Sa de neam şi patrie chiamă băieţiĭ şi ficele, orfaniĭ şi orfanele neamuluĭ sĕŭ la sine în numele Domnuluĭ binecuvîntă acésta moştenire a poporuluĭ sĕŭ, ca cu armele credinţeĭ, deşteptăriĭ şi virtuţilor să lupte pentru un viitor maĭ bun.

Şi ce fericita coincidenţă acĭ: succesele Uniriĭ şi faptele mărețe a le Escelenţeĭ Sale! Iubileul Unireĭ şi onomastica Escelenţeĭ Sale! În faţa acestuĭ tabloŭ azĭ torentul sentimentelor de mulţămită, pietate şi admiraţiune îmĭ înécă vorbele, mĕ inspir, să ne inspirăm cu toţiĭ de veneraţiunea adâncă faţă de Părinţiĭ nostri, faţă de Escelenţa Sa; ne însufleţim pentru fericirea şi viitorul neamuluĭ nostru şi strigăm cu o inimă: Să trăiéscă Sfinţia Sa Pontificele Roman, trăiéscă Escelenţa Sa, trăiéscă Maiestatea Sa domnitorul, strigăm şi nóĭ „Veseléscă-se ceriurile şi bucure-se pămîntul!“

Cuvîntarea Episc. Dr. Demetriŭ Radu.

La sfîrşitul concertuluĭ Ilustritatea Sa D. Dr. Demetriŭ Radu, Episcopuluĭ Lugoşuluĭ cu vóce sonóră, cu obicĭnuita-ĭ eloquenţă şi eleganţă, în mijlocul unuĭ entusiasm nemărginit a rostit o cuvîntare, ca şi care numaĭ Ilustritatea Sa scie să rostéscă. Mĭ-ar fi servit de o mare mângăiere şi plăcere şi cred, că nu maĭ puţin cetitorilor, dacă aşĭ putea acĭ reproduce textul întreg al aceste clasice cuvîntărĭ. Dar fiindu-mĭ cu neputinţă aşa ceva, mĕ voiŭ încerca a face după notele ce le-am luat o scurtă schiţă.

Festivităţile iubilare a le Sfinteĭ Unirĭ, — zise P. S. Sa — ţinute în lungul şi în largul Provincieĭ greco-catolice române de Alba-Iulia şi Făgăraş, şi în deosebĭ strălucirea, prin care acelea s'aŭ petrecut în Blaş, la centrul Mitropolieĭ şi la sînul celeĭ maĭ tinere, din ficele acesteia de pe ţĕrmuriĭ Timişuluĭ, cu drept cuvînt aŭ umplut de cea maĭ alésă bucurie inimile credincioşilor noştri. Sub impresiunea acestor mărețe festivităţĭ, Biserica nóstră şi la locul întâiŭ Venerata Diecesă greco-catolică de Oradea-Mare. Vĕ sînt, Preasfinţite Dómne, cu cea maĭ mare recunoscinţă, căcĭ V'aţĭ îndurat a da prilegiul, ca entusiasmul aceloraşĭ festivităţĭ să se desfăşure şi la acest centru, ba voiŭ zice în acésta, a dóua capitală culturală, a Sfinteĭ Unirĭ. Îndreptăţite şi legiuite aŭ fost şi sînt Domnilor bucuriile Iubileuluĭ nostru, pentru că cu cât ne oprim maĭ des gândirea asupra măreţuluĭ act de la 1700, cu cât străbatem maĭ de aprópe fie starea durerósă, la care ajunsese Biserica românéscă prin fatala desbinare de la centrul glorios, pus de Christos în Biserica Sa, fie apoĭ lungul şir al binefacerilor de tot felul, ce s'a început o dată cu fericita reîntórcere la sfînta unitate şi în acelaşĭ timp la leagănul origineĭ şi tradiţiunilor neamuluĭ românesc: cu atâta apreţiăm maĭ bine importanţa actuluĭ însuşĭ, şi cu atâta maĭ tare cuprinse ne simţim inimile de mândrie, de mângăiere, de evlaviósă veneraţiune cătră memoria Părinţilor nostri şi de nestrămutată alipire şi iubire cătră Sfînta Unire şi cătră instituţiunile sale. Nu voiŭ schiţa, Preasfinţite Dómne nicĭ felul, intinderea şi mărimea amărăciunilor aceleĭ stărĭ dureróse a Bisericiĭ nóstre de maĭ înainte de Sfînta Unire, nu voiŭ descrie suferinţele aceleĭ îndelungate pribegirĭ, în carĭ Românul rupt din legăturile de iubire a le îndoit scupeĭ sale mame, apĕsat de umilire şi aprópe strivit de nĕcasurĭ, silit a se vedea îndreptându-şĭ gândul chiar fără de voie spre vecĭnica Romă, a suspina şi el întru sfăşiata inima sa: La rîul Babilonuluĭ am şedut şi am plâns, când mĭ-am adus aminte de Sion!

Dar nu voiŭ schiţa şi arĕta nicĭ mulţimea acelor binefacerĭ, nu voiŭ descrie şi mĕsura nicĭ puterea acelor raze strălucitóre, ce s'aŭ revĕrsat mereŭ de dóuĕ sute de anĭ, ca şi dintr'un sóre minunat, din Sfînta Unire peste Biserică, peste o parte însemnată, ba chiar până de parte peste întreg neamul românesc; pentru că şi aciĭea despre tóte aceste dovadă, mult maĭ luminată, de cum ar scĭ eşi din graiul meŭ, sînt însaşĭ pompósele instituţiunĭ, prin carĭ Sfînta Unire a împopulat întinsa pustietate de maĭ înainte de la pólele bĕtrânuluĭ Bihor; dovadă sînt cetele nenumĕrate a le fiilor poporuluĭ românesc, carĭ deja de un veac aŭ plecat de aicĭ cu mintea îmbogăţită cu tesauriĭ culturiĭ, cu inima înflăcărată de virtuţile creştinescĭ şi cu întrégă fiinţa lor străbătută de dorul de a muncĭ, de a luptă şi de a se jertfi pentru gloria Tronuluĭ, pentru fericirea naţiuneĭ şi a scumpeĭ lor patriĭ străbune; dovadă sînt chiar şi cele ce noĭ acuma cu aĭ nostri ochĭ le-am vĕdut, cu ale nóstre urechĭ le-am audit şi cu ale nóstre inimĭ le-am simţit, privind, ascultând şi contemplând aceste tinere odrasle sădite şi ele acĭ spre a cultiva şi forma întru aceleaşĭ marĭ virtuţĭ religióse şi cetăţenescĭ. — Şi aţĭ fost o. Voĭ scumpe odrasle a le bisericeĭ şi neamuluĭ cu adevĕrat binecuvîntate, căcĭ încredinţate v'aţĭ vĕdut îngrijireĭ, iubireĭ şi ocârmuireĭ unuĭ mare grădinar, unuĭ păstor înţelept şi Părinte preabun, trimis de Dumnezeŭ în acéstă parte, a vieĭ sale tocmaĭ pe atuncĭ, pe când maĭ tare se părea ameninţată de înţelepire.

Ajuns acĭ, Domnilor, şi după ce am constatat succesul deplin al acesteĭ festivităţĭ, silă neînduplecată se face ochiuluĭ meŭ să privéscă drept în faţa acestuĭ grădinar, părinte şi păstor fără sémĕn, şi datorinţă nestrămutată se impune cuvîntuluĭ meŭ, să-ĭ aduc prinos de veneraţiune, nu numaĭ pentru că este ziua numeluĭ sĕŭ, ci maĭ vîrtos, pentru că sĕrbătorind S. Unire, cu cuviinţă, ba chiar necesar este, să salutăm, să lăudăm, să venerăm pe unul dintre ceĭ maĭ marĭ bărbaţĭ aĭ aceleiaşĭ Unirĭ Sfinte. — Acĭ oratorul în mijlocul celor maĭ strălucite ovaţiunĭ din partea tinerimeĭ şi a numĕrosuluĭ public de faţă şi al căror entusiasm cu neputinţă îmĭ este a-l reproduce pe hârtie, înşiră în cuvinte alese meritele E. Sale Episcopuluĭ Mihail Pavel, „al căruĭ nume cu mărire crescêndă va fi şi atuncĭ, când înălţimea falnicilor vostri munţĭ va dispărea, şi atuncĭ când murmurul Crişurilor vóstre va înceta şi atuncĭ şi până atuncĭ — şi timpurĭ fără de capĕt înaintea mea eŭ vĕd, — până când va bate ultima suflare în peptul românesc: Mulţĭ anĭ!“ Sunetul orchestreĭ, repeţind şi intonând acésta salutare, se pierde între aclamaţiunile sgomotóse a le publiculuĭ, carĭ nu vor să înceteze, pe când Archiereiĭ se depărtéză.

Iluminarea.

Încă sub durata acesteĭ festive şedinţe s'aŭ aprins luminele la ferestrile gimnasiuluĭ şi internatuluĭ. În fiesce care ferésträ erau câte 12—16 luminĭ, carĭ formaŭ o figură în formă de piramidă; tóte aceste împreună cu transparentele frumóse din fruntea institutelor presentaŭ un aspect feeric, ceea ce a atras la stradă şi pe ceĭ ce ascunşĭ, ca în visuinĭ şedeaŭ. Un public imens undula pe stradele Beiuşuluĭ şi cu admirare privia iluminarea aranjată cu gust şi cu o invenţiune surprindĕtóre. Invenţiunea s'a manifestat maĭ vîrtos la transparente şi a nume: În ferestrile din mijlocul edificiuluĭ vechiŭ „Vulcanian“ strălucea un transparent mare cu inscripţiunea: 1828 *Samuil Vulcan*, în cele din mijlocul edificiuluĭ noŭ gimnasial era un alt transparent, ce purta inscripţiunea: 1888. *Mihail Pavel*. În feréstra ultimă din partea dréptă a etagiuluĭ era un al treilea transparent, ce purta tiara pontificială şi inscripţiunea: 1700., ér cel din partea stângă avea mitra episcopéscă şi an. 1900. De asupra uşiĭ internatuluĭ se afla alt transparent cu inscripţiunea: Mihail Pavel. 1891. adecă anul deschidereĭ institutuluĭ. Tóte aceste aŭ fost construite şi împodobite cu gust fin. Asemenea a fost splendid luminat şi internatul de fetiţe împreunat cu şcólă civilă şi casele a maĭ multor credincioşĭ.

Ziua Ss. Mihail şi Gavril (21 Nov.)

Pe la 8 óre diminéţa cetăţeniĭ şi străiniĭ îmbrăcaţĭ în haine de sĕrbătóre, cu evlavie şi bucurie se îndreptaŭ spre biserică, unde la 9 óre 14 preoţĭ îmbrăcaţĭ în odăjdiile sacre în frunte cu doĭ canonicĭ între sunetele maiestóse a le clopotelor pornesc întru întîmpinarea Archiereilor. Sosesc archiereiĭ, şi credincioşiĭ cu inima plină de evlavie aşteptă să vadă, ce nicĭ când în Beiuş nu s'a maĭ vĕdut: Celebrarea S. Liturgiĭ de doĭ Episcopĭ.

La 9 şi ¼ s'a început S. Liturgie cu intonarea cântăriĭ: Împĕrate ceresc . . . . . la care a asistat un public atât de numĕros de nu încăpea în biserică, aşa că mulţĭ, carĭ aŭ venit ceva maĭ târziŭ aŭ fost necesitaţĭ să se reîntórcă de la uşa bisericiĭ. Cântările S. liturgiĭ le-aŭ esecutat corul elevelor Internatuluĭ Pavelean şi cel al tinerimeĭ studióse. —

Predica festivă.

După recitarea „Credeu“-luĭ Ilustritatea Sa Dr. Augustin Lauran urcă Amvonul, şi începe predica festivă. Schiţez din memorie.

Scrutaţĭ căile Domnuluĭ şi aflându-le pe acele umblaţĭ — cam cu aceste cuvinte începe oratorul, şi apoĭ continuă cam ast fel: Christos a venit în lume ca să mântuiéscă, ce a fost perit. Cât a ostenit, cât a suferit El pentru ca ómeniĭ să nu péră, ci să crédă şi credênd să aĭbă viéţă vecĭnică! „Cel ce va crede şi se va boteza, mântuise-va, éră cel ce nu va crede, osîndise-va.“ Şi acésta credinţă mântuitóre, care este depusă în Biserica luĭ Christos, şi fără de care „e cu neputinţă a plăce luĭ Dumnezeŭ“, este una şi numaĭ una, căcĭ Apostolul o zice acésta: „Un Domn, o credinţă, un botez.“ Credinţa acésta trebue să o ţină dară toţĭ, carĭ vreŭ să se mântuiéscă. Serbăm aniversarea de 200. a reîmbrăţoşăriĭ credinţeĭ acesteĭ unice mântuitóre, întîmplându-se acéstă reîmbrăţoşare în anuĭ 1700. prin reîntórcerea nóstră la sinul Maiceĭ Bisericĭ la sinul Bisericiĭ romane, care este Biserica luĭ Christos. Unirea acésta a nóstră, de care aşa tare se tem mulţĭ, starea nóstră unită cu Biserica Romeĭ nu este ceva sectă, ceva credinţă nóuă, ea este numaĭ reîmprospetarea reînoirea şi continuarea adecă susţinerea legăturilor acelora sfinte de unire, carĭ de la început tot de una aŭ fost în Biserica luĭ Christos şi aŭ esistat între rĕsăritenĭ şi apusenĭ. Despre acésta unire sfîntă ne vorbesce nóuă s. Scriptură, ne conving Ss. Părinţĭ aĭ Bisericiĭ nóstre, ma chiar şi cărţile nóstre rituale, în carĭ se conţine şi se esprimă tótă credinţa Bisericiĭ şi preafrumos se reoglindéză unirea în credinţă a apusuluĭ şi a rĕsărituluĭ. Écă ce zice s. Luca în Faptele Apostolilor despre primiĭ credincioşĭ: „eraŭ o inimă şi un suflet.“ Ah! esclamă oratorul — ce sînt credincioşiĭ azĭ! Una sîntem noĭ fiiĭ aceleia-şĭ naţiunĭ? orĭ barĕm cetăţeniĭ aceluia-şĭ oraş? orĭ cel puţin de multe orĭ chiar şi numaĭ membriĭ aceleia-şĭ familiĭ, una sînt? O inimă şi un suflet? Bărbatul e catolic, soţia protestantă orĭ schismatică, saŭ întors; apoĭ copiiĭ de altă religiune, éră fetele de alta . . . ce crede unul, celalalt négă; o inimă şi un suflet sînt aceştĭ creştinĭ? . . .

Credincioşiĭ din rĕsărit aŭ fost una cu ceĭ din apus, Greciĭ cu Romaniĭ, de óre ce eĭ să numesc fraţĭ în Christos . . . îşĭ trimit salutărĭ frăţescĭ uniĭ la alţiĭ. Însuşĭ s Paul spune chiar, că numaĭ o credinţă a fost între eĭ aceea adecă, care se vestisă Romanilor: „Credinţa vóstră (a Romanilor) se vestesce în tótă lumea.“

SS. Părinţi ai Bisericii nóstre așișderea aŭ trăit în comuniunea Bisericii romane. Dacă ei sînt sfinţi, a bună samă aŭ umblat pe căile Dlui, credinţa lor a fost bună, drept aceea trebue dară şi noi să o ţinem trebue să trăim în comuniunea Bisericii romane, ca şi ei.

Cărţile rituale ale Bisericii nóstre încă acésta unitate şi frăţietate o arată. Pe cum apusenii venerézā pe sfinţii Bisericii nóstre, în tocmai aşa şi Biserica nóstră venerézā pe sfinţii apuseni. Cărţile nóstre rituale conţin o mulţime de sfinţi de ai Bisericii latine. Diferinţa ritului nu conturbă unitatea credinţei. S. Paul nu a zis că un rit, ci o credinţă, etc.

După ce a demustrat fórte frumos unitatea în credinţă a Bisericii apusene şi rĕsăritene espune oratorul pe scurt causa desbinării prin Fotiŭ, reînoirea aceleia prin Cerulariŭ. Vorbesce despre unirea din Conciliul Florentin, despre agitarea lui Marc Ephesin contra unirei, despre călcarea perfidă a credinţei jurate în Florenţa şi despre pedépsa lui Dumnezeŭ, care s'a slobodit asupra Grecilor chiar în sĕrbătórea s. Spirit prin căderea Constantinopolei în mânile păgânilor. Trece apoi la unirea nóstră din 1700 şi după ce descrie pe scurt starea deplorabilă a poporului nostru înainte de unire, zice cam următórele: De cine dar se întrebăm noi că óre bună e unirea nóstră cu Roma saŭ ba? De cine vom întreba noi cărările Domnului? De la cine vom cere noi sfat? Dóră de la un Ariŭ, un Nestor . . . un Photiŭ, Cerulariŭ, Marc Ephesin de la un Luther, Calvin, Melanchton ori Zwingli? De la acestia vom întreba noi, că cum e mai bine a trăi: în unirea Bisericii lui Christos, saŭ a fară de aceea? De la acestia, cari toţi aŭ trăit şi murit a fară de Biserica lui Dumnezeŭ? şi nu pe aceia să-i întrebăm despre adevĕr, despre cărările Domnului, cari trăind în comuniunea Bisericii romane aŭ devenit sfinţi? Aşa cred, că da, pe aceia să-i întrebăm cari aŭ trăit şi murit ca sfinţi . . .

Se provócă apoi oratorul la folósele sfintei uniri în genere pentru noi Românii, apoi zice: eŭ vóuĕ beiuşenilor nu am ce vĕ vorbi mult despre folósele unirei. Tot ce vedeţi voi aici în Beiuş, măreţ şi sfînt, bun şi folositor, e fruptul sfintei uniri. Dacă n'ar fi fost unirea, n'ar fi dóră aici gimnas, căci n'ar fi fost un *Vulcan*, care să-l întemeieze, n'ar fi fost un *Pavel*, care să facă atâta pentru susţinerea lui. Dacă n'ar fi fost unirea, n'am avé pe Episcopul Mihail Pavel, care tóte aceste le-a fundat, le susţine şi care pentru cultura nóstră a făcut mai mult, ca toţi antecesorii sĕi de la Oradea-mare într'o sută de ani. (Aici la rostirea numelui: *Pavel*, sună un „să trăiéscă" puternic, care s'a mai repeţit încă odată la adresa Episcopului.)

Provocându-se în fine oratorul la epistola pastorală a episcopilor nostri, care în mod sciinţific şi pe larg descrie folósele sfintei uniri, îndémnă publicul la alipire cât mai caldă şi sinceră faţă de credinţa nóstră, căci ea este mama tuturor virtuţilor, este isvorul deşteptării şi întregului nostru progres.

Prânzul festiv.

La 1 óră d. a. Escel. Sa Dl Episcop a întrunit la masa sa ospitală 40 persóne. Aici s'aŭ rostit multe şi frumóse toaste şi anume: Escel. Sa M. Pavel a toastat pentru *Pontificele Leo al XIII.*, pentru *Maiestatea Sa gloriosul rege* Francisc Iosif I. şi pentru Ilustrul sĕŭ óspe Dr. Demetriŭ Radu. Ilustritatea Sa *Dr. Demetriŭ Radu* pentru *Episcopul M. Pavel*, Ilustr. Sa Dr. Augustin Lauran pentru Guvernul ţĕrii, protopopul Aug. Antal pentru Episcopul Lugoşului şi directorul I. Butean pentru membrii capitlelor gr. cat. şi în specie pentru cei din capitlul orădan. S'a mai toastat pentru Corpul profesoral, pentru femeia română, pentru popor şi în fine protopopul Aug. Antal şi-a adus omagiile sale şi ale oficianţilor dominali Escel. D. Episcop. Tóte toastele aŭ fost la nivelul corespundĕtor momentelor festive, aŭ fost înălţătóre de inimi, însufleţitóre şi spuse cu o predare plină de vîrvă.

Representaţiunea teatrală.

Séra, în a dóua zi a festivităţilor, la órele 7 şi $^1/_2$ tot în sala de gimnastică, în presenţa Archiereilor şi a unui public imens, care abia cu greŭ încăpea în sala spaţiósă, dşorele: Ela Farkas, Friderica Erdélyi şi Sabina Andru, apoi tinĕrii studioşi: V. E. Moldovan, Traian Sfurlea şi Cor. Man aŭ predat o scurtă piesă teatrală de V. Alexandri.

Domnişórele diletante şi tinerii diletanţi fie care şi-a interpretat rolul cu mult sentiment şi curaj, cu o înfaţişare distinsă şi cu o desteritate ce dovedia inteliginţă, ce le face cinste. Sub durata representaţiunei teatrali gimnasiul din noŭ a fost luminat în mod splendid, ca în séra precedentă.

După sfîrşirea teatrului urmă dans în sala cea mare a gimnasiului, unde petrecerea veselă şi de mult public cercetată ţinu până diminéţa la 5 óre.

Festivităţile Sfintei Uniri din Beiuş aŭ reuşit strălucit atât din punct de vedere religios, cât şi din punct de vedere cultural. Un noŭ succes este acesta pe terenul religioso-cultural românesc.

Înalta presenţă şi conlucrarea Archiereilor şi a membrilor capitulari daŭ dovadă despre însufleţirea, zelul, îngrijirea şi viul interes, ce îl aŭ faţă de s. maică biserică şi faţă de poporul încredinţat spre păstorire. Festivităţile musicale-teatrale daŭ dovadă de o cultură avîntată.

Peste tot putem zice cu mândrie, că succesul acestor festivităţi aŭ lăsat impresiuni pentru timpuri mai lungi, ne-aŭ îndemnat şi încurăjat la zel şi muncă şi în viitor.

Onórea, ce compete aranjatorilor şi diletanţilor, se revarsă asupra şcolilor din Beiuş şi asupra întregului neam românesc.

Tiron.

Revistă bisericéscă.

Roma. În 21 l. c. Sfinţia Sa Papa Leo XIII. a primit în biserica s. Petru 11 mii de peregrini italieni, la cari s'aŭ mai adaus peregrinii străini, cari petreceaŭ în Roma şi abaţii Benedictinilor.

În zilele acestea sînt primiţi în audienţă şi catolicii din România conduşi înaintea Sfinţiei Sale de către episcopul catolic de Iaşi Msgr. Jaquet.

Revistă politică.

România. Procesul început în contra complotului bulgar, s'a terminat. Asasinul Dimitroff şi Ilieff aŭ fost condamnaţi la muncă silnică pe viaţă, unii la muncă silnică de câte 20 ani, ér alţii la perderea libĕrtăţii. Dintre conjuraţii în contra vieţii regelui Carol, Bogdanoff a fost condamnat la perderea libertăţii pe 10 ani, ér Alexoff, Peteff şi Dimitroff la o pedépsă banală de 10,000 frcs în solidum. Aŭ fost contumaţaţi 5 inşi şi condamnaţi la muncă silnică, din acestia Boris Sarafoff la muncă silnică pe viaţă. A fară de aceea, pe cei vinovaţi în asasinul lui Mihaileanu i-a mai pedepsit cu 10.000 frcs, ca despăgubire pentru familia asasinatului.

După cum scriŭ ziarele de din colo, deună-zi s'a încercat un atentat mişelesc contra fiului lui Mihaileanu student de liceŭ. Băiatul a putut scăpa numai graţie agilităţii sale. Asasinul îl aştepta la un colţ de stradă să-l tóce în cap cu o ghiógă ţintuită. Băiatul ferindu-se a rĕmas nevătĕmat şi fugind s'a refugiat în casa unui amic de al familii.

În acela-şi timp aflăm, că dl Em. Miclescu, prim-procuror, a fost decorat cu „Stéua României" în gradul de oficer.

Italia. În parlamentul italian zilele trecute a fost desbaterea cu privire la budgetul ministrului de răsboiŭ. Considerând finanţele sdruncinate ale statului, deputaţii socialişti aŭ propus reducerea cheltuelilor armatei cu 100 milióne frcs. şi în modul acesta şi reducerea corpurilor de armată de la 12 la 8, dar n'aŭ isbutit. De planul lor înse nu s'aŭ lăsat. Aŭ făcut o a dóua propunere despre sistarea judecătoriilor militare. Şi cu propunerea acésta, cu tóte că guvernul a luat posiţie în favorul acelora, aŭ învins. Câştig mare material prin învingerea socialiştilor nu este. Ceea ce totuşi resultă e, că situaţia guvernului italian se clătină.

Franţa. Demnul preşedinte al Transvaalului, Paul Krüger, în 22 l. c. la 11 óre a. m. a călcat pe pămînt francez. Aici, la Marsilia, îl aşteptaŭ o mulţime de delegaţiuni, între cari era şi deputaţiunea Burilor în frunte cu agentul Leyds, apoi o mulţime de cetăţeni şi mai mulţi ziarişti francezi şi străini. La vorbirile de bineventare, Krüger, între aplause generale, espune starea deplorabiiă, în carea se află patria lui şi barbariile, ce trebue să le îndure muierile şi copiii Burilor din partea soldaţilor anglezi. Dar cu tóte acestea Burii nu perd curajul, convinşi fiind, că causa lor e dréptă şi că Dumnezeŭ le va ajuta. Pe urmă adause Krüger, că el şi poporul sĕŭ, până acum nu aŭ dorit alt ceva de cât un tribunal internaţional, şi acum încă bucuros s'ar supune sentinţei unui tribunal ales. De aci a trimis Krüger o depeşă preşedintelui Loubet.

După o petrecere de o zi, părăsind Marsilia se duse la Paris, unde simpatiile Francezilor se arĕtară din noŭ şi cu o forţă mai mare. La gară îl aşteptaŭ vice-preşedintele senatului, representantul consiliului comunal şi prefectul judeţului. Pe lângă ei era o mulţime imensă de popor. De la gară, însoţit de vice-preşedintele senatului a tras la hotelul Scribe, unde ovaţiunile s'aŭ reînceput şi nici n'aŭ voit să încete, până când a eşit pe balcon şi a mulţumit.

De aci a mers însoţit de vice-preşedintele senatului şi al consiliului comunal la preşedintele republicei Loubet, unde a fost de faţă şi ministrul de esterne. Aci l'aŭ primit cu ceremoniile prescrise suveranilor străini. Loubet i-a reintors visita la hotelul Scribe.

În ziua următóre, a fost invitat Krüger la palatul consiliului comunal, unde s'aŭ ţinut vorbiri în onórea lui şi a Burilor şi i-s'aŭ făcut sgomotóse manifestaţiuni de simpatie.

Corespondințe.

Sfințirea bisericeĭ din Dateș.

— *29 Nov. n. c.*

Onorată Redacțiune!

Comuna M.-Dateș situată pe malul drept al Mureșuluĭ de 28 anĭ n'a avut biserică, unde să se celebreze sfînta liturgie. De un șir lung de anĭ, la stăruința Preaon. Dn protopop s'a făcut dese încercărĭ și s'aŭ ținut multe ședințe generale în comună, pentru a se afla și crea isvórĕle de venit din carĭ să se pótă ridica edificiul bisericeĭ mult dorit de întrégă comunitatea; dar împărecherile și neînțelegerile tot de una a nimicit bunele intențiunĭ a zelosuluĭ protopop. După maĭ multe consultărĭ ale curatoratuluĭ bisericesc, comunicate în ședințele generale estraordinare ținute sub presidiul parochuluĭ local, care a suferit atacurile și imputările aruncate în față în acéstа ședință, i-a succes a uni întreg poporul și a concepe idea de a crea isvórĕ nóuĕ de venit s. biserice, din carĭ să se pótă acoperi spesele edificăriĭ; și anumit: din porțiunea canonică a dat bisericeĭ un teritor de un jugĕr pentru esploatarea de petriș cu 1000 coróne; ér din locul bisericiĭ $^1/_2$ jugĕr cu 400 cor. pe lângă acésta sumă s'a maĭ adaus o repartițiune pe popor de 1674 cor. Acesta idee fiind acceptată în ședințele generale estra-ordinare a poporuluĭ credincios din M.-Dateș și subșternute și aprobate de către forurile superióre eclesiastice competente, s'a pus în lucrare edificarea bisericeĭ de mult dorită. Materialul de cărămidă și piétră pe cum și planul și preliminarul de edificare, fiind procurat de 4 — 5 anĭ a înlesnit edificarea bisericeĭ.

Cu aprobarea prea înaltă a Prea Veneratuluĭ Consistor Mitropolitan în 31 Iulie 1900 s'a pus pe lângă ceremoniile rituluĭ nostru piétra fundamentală la edificiul sfinteĭ bisericĭ.

În 25 Novembre a. c. s'a sfințit și deschis nóua casă de rugăciune a poporuluĭ credincios. Actul sfințiriĭ l'a îndeplinit Preaon. Dn protopop *Nicolaŭ Solomon,* ca delegat din partea Prea Veneratuluĭ Consistor Mitropolitan, asistat de 6 preoțĭ și 2 diaconĭ. Cântările liturgice le-a esecutat chorul din M. Ludoș compus din fetițele și băieții de școlă, sub conducerea bravuluĭ învĕțător *Vasile Morariŭ.*

Biserica a fost îndesuită de public fórte numĕros din comună și depărtare. După finirea s. liturgiĭ Preaon. Dn Protopop împărtășind poporuluĭ credincios din comună binecuvîntarea Escelențieĭ Sale Prea Înaltuluĭ Archiereŭ și bucuria nespusă de mare a acestuia, a arătat în o prea frumósă și bine acomodată cuvîntare, după modul de vorbire al aceluiașĭ vrednic bărbat, necesitatea sionuluĭ, și la sfîrșitul acesteĭ cuvîntărĭ emoționat de bucurie cu lacrămile în ochĭ, mulțămesce poporuluĭ credincios pentru jertfele aduse la ridicarea aceşteĭ sfinte case, îĭ întăresce în credință și implóră grația divină peste credincioșĭ.

După servițiul divin s'a dat un vesĕl banchet la casa parochială.

Prea Onoratul Domn protopop a ținut un toast în sănătatea și onórea Escelențeĭ Sale. Parochul Boer și preotul loculuĭ, pe cum și alțĭ preoțĭ cu ocasiunea de față a ținut maĭ multe toaste ocasionale însuflețitóre.

Așa s'a sfârșit sĕrbătórea de mult dorită a poporuluĭ nostru credincios.

Laudă și mulțumită blânduluĭ și neobosituluĭ preot Vasilie Angel, care cu ajutorul Atot-puterniculuĭ a putut se sevîrșéscă acest act măreț.

Ioan Catona
înv. gr. cat.

NOUTĂȚĬ.

Întru mărirea luĭ Dumnezeŭ. Szabo Jula născută Kerekes din Turda a donat s. bisericĭ din Copand 120 cor. Simion Ilie a Vasilichi a donat 30 decalitre cucuruz. — Ioan Vana notariŭ în Albac, fiŭ de preot născut în Copand, a cumpĕrat un agru sĕmănat cu cucuruz cu 29 c. ca din bucate să se facă un *„fond a școleĭ“.* — Dna Contesă Károlyi Sándor mare proprietară în Copand ajută noul edificiŭ a școleĭ cu 400 cor. Dr. Eugen Pătăcean advocat cu soția, cumpĕră o carte cu părețĭ într'auriți și solidĭ, care se va numi *Carte de aur* și unde vor fi scrișĭ toțĭ binefăcĕtoriĭ și donatoriĭ bisericeĭ și școleĭ. — Primariul George Kiss, advocat decorat de Maiestatea Sa cu crucea de argint pentru merite aduce S. Evangelie cu litere latine. Mendel Lazar a cinstit s. biserică cu 20 c. și Szabó István cu 20 c. Tuturor acestor binefăcĕtorĭ curatoratul le aduce și pe acésta cale mulțămită. Copand 29 Novembre 1900. Ioan Pătăcean, preot român gr. cat.

Din Archidiecesă. M. On. *Teodor Fodor,* admin. protop. inter. al Aiuduluĭ, a fost numit vice-protopop onorar.

Înmormîntarea regretatuluĭ canonic Dr. Ioan Rațiŭ s'a îndeplinit Joĭ d. a. A luat parte lume multă, cu tot timpul rece și neguros. Ceremoniile funebralĭ le-a sevîrșit Escelența Sa Mitropolitul, asistat de toțĭ canoniciĭ, de prof. emer. Ioan German, și de lectoriĭ Brut Micu și Iacob Popa. Cosciugul a fost adus la biserica catedrală prin lungul cordon de studențĭ, preparandĭ, elevele școleĭ de fetițe și clericiĭ seminarialĭ. Cuvîntarea funebrală a rostit-o dl canonic Dr. V. Szmigelski, vorbind despre judecata particulară și grija ce trebue s-o avem față de suflet. A cântat apoĭ chorul teologilor „Plâng și mĕ tânguiesc“ a prof. Murĕșan, cu așa precesiune și așa de doios, cât a pĕtruns inimile tuturor celor de față, și apoĭ cosciugul a fost așĕdat pe carul funebru, tras de patru caĭ, și precedat de eleviĭ institutelor de învĕțămînt și de numĕrosul public s'a îndreptat spre cemeteriul comun, spre a așĕda trupul rĕcit la odihna de vecĭ.

Sfințire de biserică. Cu tot timpul nefavorabil, frumósele serbărĭ, aranjate cu prilejul sfințiriĭ bisericeĭ din Gârbova de către Escelența Sa, aŭ succes fórte bine. Din pricina îmbulzĕliĭ de material numaĭ în numĕrul viitor vom putea publica raportul amĕnunțit.

Ajutóre de stat sistate. Seminariul gr. cat. de băețĭ din Oradea-mare, fundat de împĕratul și regele Leopol, primia un ajutor de 2000 coróne; tot atâta primia și fondul de preoțĭ deficiențĭ. După cum se scrie guvernul a sistat acest ajutor.

Concurse. Până la 20 Dec. n. se escrie concurs pentru ocuparea stațiuneĭ docentale din Belióra, comuna politică Poceaga-de-sus, districtul Indol. Emolumintele sînt: din repartiție 200 c. de la stat 400 c. cuartir, grădină și lemne.

Desvĕlirea bustuluĭ luĭ C. Exarcu la Ateneul din Bucuresci. În sĕptĕmâna trecută s'a inaugurat în curtea Ateneuluĭ din Bucuresci bustul luĭ Exarcu, prin o solemnitate frumósă. Aŭ asistat duniĭ C. C. Arion, ministrul instrucțiuniĭ publice, dniĭ V. A. Urechiă, P. S. Aurelian, Gr. G. Tocilescu și alțiĭ, un public numĕros. Serbarea s'a început prin imnul regal intonat de musica militară; apoĭ a apărut la tribună dl T. G. Djuvara, care a ținut un discurs arătând că stăruințeĭ luĭ Exarcu se datoresce ridicarea mărețuluĭ palat al Ateneuluĭ. După aceea a vorbit ministrul C. C. Arion, aducênd călduróse elogiĭ luĭ Exarcu. A maĭ vorbit dl Cantilli din partea Ligeĭ culturale române, dl Dervis din partea colonieĭ albaneze din capitală, dl C. Naum din partea societățiĭ macedo-române, aducênd omagiĭ memorieĭ luĭ Exarcu, care asemenea a fost macedo-român, apoĭ dna Smara a căreĭ cuvîntare a fermecat întreg auditorul. În urmă a luat cuvîntul dl V. A. Urechiă și bustul s'a desvĕlit cântându-se „Deștéptă-te Române!“

Monumentul Pompierilor. Întru amintirea pompierilor românĭ căduțĭ la 1848 pe dealul Spireĭ, în Bucuresci în lupta cu turciĭ, se va ridica un monument numit „Gloria Românieĭ“. Inaugurarea luĭ se va face în zilele acestea.

Contra alcooluluĭ. Ministrul de rĕsboiŭ al Franciеĭ a interzis vinderea pe maĭ departe a beuturilor spirituóse în cantinele casarmelor. Ordinul e fórte strict și în el se preciséză anumit, că pe viitor în cantine nu se pot vinde de cât beuturĭ fermentate, ca: vin, bere, feliuritele musturĭ, apoĭ cafea, ceaiŭ, șocoladă și altele, carĭ nu conțin alcool.

Pentru internatul de fetițe. On. *Ioan Szabó,* preot gr. cat în Csenger-Ujfalŭ, diec, Gherleĭ, a dăruit 10 cor. Internatuluĭ de fetițe din Blaș.

Numĕrătórea poporațiuneĭ. La începutul anuluĭ viitor se va face numĕrătórea poporațiuneĭ. În sensul legiĭ, învĕțătoriĭ sînt obligațĭ a primi sarcina de comisarĭ, dacă vor fi numițĭ. Preaven. Consistor mitrop. faculteză pe învĕțătoriĭ carĭ vor fi numițĭ să nu țină prelegerĭ în decurs de 6 zile, cât vor fi ocupațĭ, dar în schimb le dispune, ca conscrierea poporațiuniĭ să o facă cu consciință dréptă și după adevĕr.

Iubileul universitățiĭ din Cernăuțĭ. În anul școlar curent, universitatea din Cernăuțĭ întră în al doilea pătrar de secol al înființăriĭ sale. Acéstа aniversare iubilară se va serba mâne Dumineca în 2 Decembre n. în mod solemn. La órele 9 diminéță va fi serviciŭ divin în biserica rom. cat.; la 10 în biserica ortodoxă; la 11 ședință festivă în sala sinodală a reședințeĭ mitropolitane.

Convocare. În urma însărcinăriĭ primite prin scrisórea Comitetuluĭ central al „Asociațiuniĭ“ Nr. 547 din 8 Novembre a. c., convoc prin acestea *adunarea cercuală a despărțemîntuluĭ „Cluș“* al asociațiuniĭ pentru literatura română și cultura poporuluĭ român pe ziua de *12 Decembre n. 1900* la órele 3 p. m. în localitățile Casineĭ române din Cluș. *Ordinea zileĭ:* 1. Deschiderea ședințeĭ și presentarea mandatuluĭ delegatuluĭ. 2. presentarea demisiuniĭ comitetuluĭ cercual. 3. alegerea comitetuluĭ cercual. 4. închiderea ședințeĭ. La acéstă adunare generală se învită toțĭ membriĭ fundatorĭ, pe viĕță, ordinarĭ, ajutătorĭ și onorarĭ aĭ Asociațiuneĭ cu domiciliul pe teritoriul despărțemîntuluĭ „Cluș“ (orașele Cluș și Cojocna), și cercurile administrative Cluș, Nadăș și Gilăŭ. Sibiŭ, în 29 Novembre 1900. *Dr. C. Diaconovich,* ca delegat al Comitetuluĭ central

Necrolog. † *Paul Itul,* preot gr. cat. în Sălașul-superior, a repausat la 22 crt. în al 68 an al etățiĭ și al 45 al preoțieĭ. La înmormîntarea sa a participat vicariul Hațĕguluĭ Preaon. Nicolaŭ Nestor, asistant maĭ mulțĭ preoțĭ.

Odihnéscă în pace!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

X.

(Continuare.)

Așa vorbesce Augustin, și dacă nu am cunósce inima luĭ fragedă și plină de sentimente, am trebui să credem că lângă el simțim și rĕsuflarea mameĭ sale; pentru că ast fel, și așa zicênd în acésta lumină apare religiunea înaintea femeiĭ creștine. Aceste lucrurĭ obscure și nespuse, misteriόse și sublime, pe carĭ se baséză totul, femeia nu le studiéză, nu le analiséză; ea le *simte*. Și pentru ca sĕ-șĭ formeze aceste intuițiunĭ chiare și adâncĭ — ea nu are lipsă de geniu, de minte, ci n'are de cât să asculte de inima sa.

Mânecând din acest adevĕr fundamental, descoperit saŭ eredit, Augustin cu puterea sa de a scruta și cu acea logică a sa, carĭ eraŭ cele maĭ însemnate darurĭ ale mareluĭ sĕŭ spirit a descoperit un întreg isvor de lumină. „Presupunênd — zice el în sine — că Dumnezeŭ a vorbit cătră om, óre ce caracter propriŭ a trebuit să aibă acésta vorbire? De sigur un caracter deosebit de cel al vorbiriĭ omenescĭ. Omul e mic, mărginit, mărginit de timp și spat; așa e și cuvîntul luĭ. Din contră Dumnezeŭ e nemărginit, etern, cuprindênd în sine tot timpul, tot locul și pe tot omul: ast fel trebue să fie și cuvîntul luĭ.“ După aceea Augustin deschide cărțile sfinte, carĭ sînt în posesiunea Bisericiĭ catolice, și carĭ — după învĕțătura eĭ — conțin cuvîntul adevĕrat al luĭ Dumnezeŭ, așa pe cum a rĕsunat el în decursul secolilor.

Augustin fu surprins vedênd că conținutul acestor cărțĭ, nicĭ de cum nu sémĕnă cu ceea ce învĕțase el până acum, deși studiase atâtea alte cărțĭ; el observă în acestea (sfintele scripturĭ) un cuvînt vechiŭ ca și lumea, universal ca și spațul, un cuvînt, ce e una cu adevĕrul, *sfînt* ca virtutea, neschimbăcios și neschimbat, deși tot de-una a fost atacat; un cuvînt de o productivitate minunată de o înaltă frumseță morală, așa, cât n'a putut proveni de cât de la unspirit etern, universal, neschimbat, atotputernic, sfînt, adecă de la Dumnezeŭ.

Dar ceea ce maĭ mult l'a surprins este armonia acestuĭ cuvînt cu sufletul omenesc, o armonie așa de adâncă și frumósă, în cât nu póte proveni de cât de la Cel, ce a creat sufletul omenesc. „Auctoritatea sfinteĭ scripturĭ cu atât maĭ mult mi-s'a părut venerabilă și maĭ démnă de o credință sfîntă, că maĭ ușor o pot ceti toțĭ, păstrându-șĭ totuși sublimitatea secretuluĭ sĕŭ pentru mințile maĭ agere, maĭ pricepute. Ea se presintă tuturor cu cuvintele cele maĭ clare, într'o limbă de rînd și ușóră, dar încórdă și spiritul celor maĭ genialĭ, și cu pricepere maĭ adâncă. Așa cât deși primesce pe toțĭ în sinul sĕŭ popular, totuși prin sublimitatea sa pe puținĭ îĭ trece la Tine, Dumnezeul meŭ, puținĭ, dar totușĭ cu mult maĭ mulțĭ — de cât, dacă n'ar străluci cu atâta auctoritate, saŭ n'ar primi cu atâta umilință sfîntă popórele la sinul sĕŭ.“ [1])

Maĭ adaugênd el și acésta ultimă notă caracteristică la celelalte, încetul cu încetul începe a vedé cum biserica catolică se ridică din umbră și apare înaintea privirilor luĭ fermecate cu scopul eĭ măreț și fără sémĕn. O vede îmbrățoșind, ca și Dumnezeŭ tóte timpurile, tóte locurile, și ce-ĭ maĭ frumos, tóte sufletele, nutrind cu adevĕr luminat, și încă cu unul și acela-șĭ adevĕr, pe ceĭ marĭ și pe ceĭ micĭ, pe învĕțațĭ și pe neînvĕțațĭ, pe vulturĭ și pe porumbĭ; acésta în deosebire de sistemele filosofice și de sectele religiόse, carĭ sînt tot de una mărginite, restrinse, localĭ, ca și spiritul omenesc, care le-a

[1]) Confess. l. VI. c. 5.

născocit. Unele din acestea, întocmite de nisce spirite înalte, nu le pricepe poporul, altele făcute de popor sînt desprețuite de ceĭ maĭ învĕțațĭ. În fine tóte își pórtă în sine caracterul slăbiciuneĭ și neputințeĭ de a cuprinde tóte timpurile, tóte locurile și maĭ ales tóte sufletele.

„Am cugetat asupra acestora — esclamă Augustin — „și Tu, Dómne mĭ-aĭ ajutat. Am oftat și mĕ aĭ ascultat. Mĕ am aruncat în aceste valurĭ și Tu mĕ-aĭ îndreptat. Am rătĕcit încă pe calea cea largă a lumeĭ și Tu nu mĕ-aĭ părăsit.“ [1])

Aceste puncte de vedere, așa de nóuĕ pentru el și așa de plăcute, l'aŭ încântat pe Augustin, fără înse a-l întórce. De acolo, că religiunea catolică póte înfrânge cu argumente raționabile obiecțiunile contrarilor, și că ea arată celuĭ ce o studiéză anumite semne caracteristice de frumseță morală, — pentru el încă nu urma, că ea ar fi religiunea cea *adevĕrată;* — pentru el urma numaĭ că ea e o învĕțătură frumósă, rațională, chiar sublimă, — apĕrată de spirite marĭ și credută de suflete, despre a căror sinceritate nu se putea îndoi, cum era Monica și Ambrosie. — prin urmare o religiune démnă de a fi studiată cu grije și tractată cu respect. Acéstă stare sufletéscă el șĭ-o espune în câte va cuvinte minunate, cu carĭ fórte nimerit descrie tot odată starea tuturor celor asemenea luĭ.

„Religiunea catolică, — zice Augustin, atuncĭ nu mi-se maĭ părea învinsă. — dar nicĭ învingĕtóre.“ [2])

Din acésta zi începênd, dispăru ironia de pe buzele luĭ, disprețul eșĭ din inima luĭ — primul paș cătră lumină fu făcut. „M'am decis, să rĕmân catechumen în biserica catolică unde m'aŭ condus părințiĭ meĭ, până când vre-o radă sigură îmĭ va lumina calea.“ [3])

Acésta radă așteptată de Augustin s'ar fi putut ușor afla, dacă ar fi împărtășit cuĭva turburările sufletuluĭ sĕŭ.

Dar pe cum morbosul, carele a trecut prin mânile unor medicĭ rĕĭ, se teme și de medicul cel bun, așa și Augustin s'a reținut a-șĭ deschide sufletul, a-șĭ spune îndoielile și a-șĭ căuta medicină.

Un singur om ar fi putut cere și câștiga încrederea luĭ Augustin, — și acesta era sfîntul Ambrosie. Lucru curios înse. — Ambrosie par'că nicĭ nu ar fi cugetat la acésta. Maĭ că trebue să credem că el nicĭ nu presimția măcar în ce turburărĭ și anesietățĭ se află junele, pe care îl iubia și care asemenea îl iubia pe el. „Nicĭ el nu cunóscea ferberea sufletuluĭ meŭ și vîrtejul ce mĕ amenința. Pentru că n'am fost putut întreba de dînsul ceea ce voiam, și cum voiam, fiind că m'a împedecat mulțimea mare de popor, care în continuŭ avea de lucru cu el, căcĭ el îĭ mângăia pe ómenĭ în tóte lipsele lor. Când nu era ocupat cu afacerĭ de acestea, ceea ce rar se întîmpla, de abia îĭ rĕmânea timp să-șĭ recreeze trupul cu mâncare, iar sufletul cu cetire.“ Dar cum să înțelegem ceea ce zice Augustin, că Ambrosiŭ nu cunoscea starea sufletéscă a juneluĭ, cu care așa de adese orĭ venia în atingere, și pe care îl cunóscea tot orașul pentru oficiul ce îl purta și pentru renumele luĭ cel mare. Și chiar dacă ar fi fost așa, — ce a făcut Monica? Nu a convenit ea adese-orĭ cu Ambrosie? Și despre ce îĭ vorbia acéstă mamă nemângăiată, dacă nu despre fiul sĕŭ Augustin, despre acel suflet plin de grijĭ și turburărĭ, care îĭ era unica preocupățiune a viețiĭ? Și atuncĭ cum de un episcop așa de espert, zelos și cu mare auctoritate, nu s'a încercat să

[1]) Confess. l. VI. c. 6.

[2]) Non victa, sed nondum victrix. (Lib. V. c. 14).

[3]) Tot acolo.

câștige pentru Dumnezeŭ pe junele, care avea să-ĭ fie odată spre mare mărire?

Augustin zice, că era fórte ocupat! Dar ce ocupațiune maĭ nobilă, maĭ strălucită, maĭ plăcută înaintea luĭ Dumnezeŭ și maĭ démnă de un episcop, de cât a lumina în lucrurĭ de credință pe un june, care doresce ferbinte acéstă lumină, și care prin întórcerea sa putea să devină o gloriă mare și un stîlp puternic al întregeĭ bisericĭ catolice?

Și totuși Ambrosie nu numaĭ nu căuta acéstă ocasiune, ci cu cea maĭ mare grije o încunjura în fie care zi. Trebue să citám aicĭ o pagină din Augustin. (Conf. l. VI. c. 3) în care, ca într'o iconiță vedem, cum se ridică pe un fond într'aurit figura frumósă a luĭ Ambrosie, cu liniștea și sĕninătatea credinteĭ luĭ, ér lângă el tinĕrul Augustin neliniștit și turburat îl privesce tăcut, îl admiră, dar nu cutéză să-l agrăiéscă.

„De multe orĭ, când ne duceam la Ambrosiŭ — pentru că la dînsul putea întra orĭ cine și nu era datină a se anunța — îl vedeam cetind, în sine, alt cum nicĭ odată. Și stând și așteptând ast fel timp îndelungat în tăcere (pentru că cine ar fi cutezat să conturbe pe cetitoriul așa adâncit) ne depărtam cugetând, că nicĭ dînsul nu doresce a-șĭ perde cu alțiĭ puținul timp, ce-ĭ rĕmânea libĕr de afacerile străine spre recrearea sufletuluĭ sĕŭ — și că póte de aceea cetesce așa numaĭ în sine, ca nu cumva audindu-l cineva și neînțelegênd acela vre-un loc maĭ greŭ — să trebue să-ĭ îl esplice, saŭ să vorbéscă de vre-o cestiune maĭ grea și ast fel să nu pótă ceti cât șĭ-a propus pentru un anumit timp — cu tóte că, póte, și maĭ ales de aceea cetia numaĭ în sine, ca să-șĭ cruțe vócea, căcĭ ușor răgușia. De alt cum din orĭ ce causă o făcea, bine făcea acel bărbat.“ [1])

Cuvintele din urmă ale luĭ Augustin arétă destul cât de mult respecta el pe Ambrosiŭ, și cât de ușor ĭ-ar fi putut ajuta acest sfînt episcop, cerêndu-ĭ încrederea și rĕspundêndu-ĭ la îndoielile luĭ. Ambrosiŭ înse par'că nu-șĭ bătea capul cu de acestea. „N'am avut nicĭ o ocasiune bună a întreba de un oracol așa sfînt al Tĕŭ, despre celea ce doriam, numaĭ când îl întrebam pe scurt, despre lucrurĭ maĭ mĕrunte. Ferberea sufletuluĭ meŭ turburat înse doria o ocasiune, când el libĕr de tóte să se ocupe numaĭ cu mine, — și eŭ, să-mĭ deschid inima înaintea luĭ. Dar așa nu-l aflam nicĭ o dată.“ [2])

Fără îndoiélă aci este un mister [illegible] mijloc! Când cu zece anĭ maĭ înainte [illegible] nica ruga cu neastêmpĕr pe un [illegible] Africa să se deie în disput[illegible]ul eĭ, sfîntul episcop îĭ rĕspunse: „[illegible]ce?“ — Ér când ea îl ruga și maĭ de parte cu lacrimĭ în ochĭ, îĭ zise: „Du-te, du-te! E imposibil să piéră fiul atâtor lacrimĭ.“ Aceea-șĭ tractică o urma acum și sfîntul Ambrosiŭ. Îndoielile luĭ Augustin nu-ĭ eraŭ necunoscute, el înse nu voia să se dispute. Pentru că într'adevĕr pe cine aŭ întors vre-o dată disputele? Augustin era fălos cu mintea și puterea admirabilă a spirituluĭ sĕŭ. A fară de acestea era fórte tare în dialectică, fórte bun de dispute. O obiecțiune nu prea bine deslegată, saŭ care i-se părea luĭ nedeslegată, — un argument, la care nu i-s'ar fi dat un rĕspuns îndestulitor, l'ar fi întărit numaĭ în îndoielile luĭ, s'ar fi întărit numaĭ maĭ tare în părerea, că nicĭ biserica catolică nu posede adevĕrul în mĕsură maĭ mare de cât sectele religiόse și sistemele filosofice, a căror golĕtate o cunóscea deja.

(Va urma.)

[1]) Tot acolo.

[2]) Tot acolo.

Posta redacțiunii.

Dluĭ *A. R.* în *S.* Mulțumită. Aĭ putea să ne scri când și când. Salutare.

On. *V. T. F.* în *V.* De ce mĕ credĭ așa rĕŭ? Atuncĭ nu s'a putut alt cum, căcĭ nu era spaț. De celealalte în epistolă.

Dluĭ *L. R.* în *B.* A sosit, dar, durere! nu scótem »Almanachul«, pentru că nu avem de cât datoriĭ și încă marĭ. Celea trimise le vom folosi de altă dată. O »corespundință« pentru noĭ, aĭ putea scrie când și când. Sîntem veselĭ de reinsănătoșare.

Sirius. Pentru astă dată, nu s'a putut, vom vedé în numeriĭ viitorĭ. Maĭ avem deja o scrisóre în acéstă afacere.

Editor și redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domșa.

Inserate.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.